

BATI'DA TÜRKOLOJİ ÇALIŞACAK ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER

Prof. Dr. Menderes COŞKUN
Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Batı'da Latince bilmeyen öğrencinin Arkeolojide yüksek lisans yapması, iyi seviyede Farsça bilmeyen kişinin Eski Türk Edebiyatı alanında çalışması, Fransızca bilmeyen bir araştırmacının Servet-i Fünun şairleri hakkında tez hazırlaması, Arapça bilmeyen bir öğrencinin Ortadoğu siyaseti üzerinde doktora yapması doğru değildir.”

Bir Türk'ün Batı'da, daha doğrusu yabancı bir danışmanın yönetiminde Türkoloji çalışması garip karşılanmaktadır. Aslında 2000'li yıllarda gariptir de. Ancak bu gariplik, yurt dışına Türkiyat araştırmacısı göndermenin yanlış olduğu anlamına gelmez. Yanlış olan, Batı'ya öğrenci gönderme politikamızdır. Uzun yıllardır Batı'ya öğrenci göndermekteyiz. Ancak hâlâ Batı'nın ilmini, ilimle sağladığı ilerlemeyi; Japonlar, Koreliler, hatta İranlılar kadar ülkemize aktaramadık. Aktarım sürecinin bu kadar uzun sürmesi, aslında aktarım olmadığına işaret etmektedir. İstisnalar hariç, hâlâ uluslararası nitelikte yeni bir ürün, metot, fikir, felsefe veya bilgi ortaya koyamadık.

Türkiye sadece fen bilimlerinde değil, sosyal bilimlerde de Batı'nın oldukça gerisindedir. Türkoloji de sosyal bilimlerin bir parçası olarak bu gerilikten nasibini almıştır. Kimileri Türkolojiji sosyal bilimlerden ayırarak, Türk Dili ve Edebiyatı alanında

Batı'ya öğrenci gönderilmesini garipsemektedir. Bu kişiler Türkolog olmak için Türk olmayı, Türkçenin eski ve yeni şivelerini vs. bilmeyi yeterli zannetmektedirler. Hâlbuki alfabe, hat ve dil bilgisi, bir araştırmacıyı akademik çalışmanın ancak başlama noktasına ulaştırabilir. Türkiyat ilmi sadece eski metinleri yeni harflere aktarmaktan ve klişe metotlarla içerik tasnifi yapmaktan ibaret değildir. Aktarım çalışmalarının tek bir tezi vardır. O da araştırmacının eski bir metni okuyup anlayabildiğini ispatlamasıdır. Eski metinleri okumak ve anlamak zordur. Başka alanlardaki bir sosyal bilimci, kendi bilgi kaynaklarını zorlanmadan hemen kullanmaya başlarken; Eski Türk Edebiyatçısının, bilgi kaynaklarını anlayıp kullanabilmesi için ek donanım ihtiyacı vardır. Bu donanım akademik çalışmanın başlayabilmesi için şarttır. Asıl araştırmacılık, işte bu noktadan sonra başlar. Bizde ise bu nokta, âdeta bitiş noktası hâline gelmiştir. Hâlbuki araştırmacının eski kaynakları kullanarak, bir tez üretmesi icap etmektedir. Sadece Eski Türk

“Başka alanlardaki bir sosyal bilimci, kendi bilgi kaynaklarını zorlanmadan hemen kullanmaya başlarken, Eski Türk Edebiyatçısının, bilgi kaynaklarını anlayıp kullanabilmesi için ek donanımına ihtiyacı vardır.”

Edebiyatı alanında değil Türkolojinin bütün sahalarında yapılan çalışmaların çoğunun ufuk açıcı, yol gösterici, alana yenilik getirici bir tezi yoktur. Bunlar klişe ve taklidi yöntemlerle yapılmış aktarım, tasvir ve terkip çalışmalarıdır. Tasvir, aktarım ve terkip, belli bir tez çerçevesinde yapıldığı zaman önem kazanır.

Türk öğrenciler Batı'ya bilimsel misyonlarla gönderilmelidir. Hangi hedef veya misyonla gidiyorlarsa, o misyonun gerektirdiği donanımı da almalıdırlar. Batı'ya giden sosyal bilim öğrencileri, çoğunlukla donanım bakımından yetersizdirler. Batı'da Latince bilmeyen öğrencinin Arkeolojide yüksek lisans

yapması, iyi seviyede Farsça bilmeyen kişinin Eski Türk Edebiyatı alanında çalışması, Fransızca bilmeyen bir araştırmacının Servet-i Fünun şairleri hakkında tez hazırlaması, Arapça bilmeyen bir öğrencinin Ortadoğu siyaseti üzerinde doktora yapması doğru değildir. Lisans eğitimini Türkiye'de alan ve böylece donanımsız olarak Batı'ya giden öğrencilere, kendi donanımlarına (!) uygun bir tez konusu bulunmaktadır. Öğrenci zekâsıyla, terkip ve alıntılama yeteneği ile tezini hazırlamaktadır. Ancak öğrenci ne kadar zeki ve çalışkan olursa olsun, donanım ve saha araştırmasına dayalı olmayan tezler çoğunlukla niteliksiz olurlar. Fakat bu niteliksiz tez çalışmaları bile Doğulu öğrencileri belli

ölçüde yetiştirmektedir.

Milletimizin ve bilim adamlarımızın ihtiyaçları doğrultusunda Batı'ya Türk Dili ve Edebiyatı alanında öğrenci gönderilmelidir. Batı'da Türk Dili ve Edebiyatı alanında çalışma yapacak araştırmacılardan bazılarının matematik ve bilgisayar destekli üslup çalışmalarına önem vermeleri ve tarihi kaynakların iç ve dış tenkit usullerini öğrenmeleri gerekmektedir. Tarihi kisveyle ortaya çıkan ve Mevlâna gibi eski Türk toplumunun en önemli isimlerine akıl almaz bir üslûpla ve alenen hakaret eden tarihi (!) eserlerin sahilik ve güvenilirlik bakımından sorgulanması icap etmektedir. Bu, atalarımıza ve milletimize

karşı bir görevdir. Yunus Emre Vakfı gibi bir vakıf, bu misyonu üstlenmeli, bu konuda doğrunun peşinde olan Batılı ilim adamlarıyla işbirliği yapmalıdır.

18. ve 19. asrın müsteşrikleri ve onların yerli işbirlikçileri, Türklerin siyasi ve kültürel geleceklerini şekillendirmenin, onların dinî, edebî ve kültürel geçmişlerini belirlemekten geçtiğinin farkındaydılar. Türklerin tarihî kökenleriyle ve referanslarıyla irtibatlarının kesilmesi gerekmektedir. Onlara göre, uzun süreçte oluşturulması plânlanan yeni Türk kimliğinde Müslümanlık ve Osmanlılık yer almamalıydı. Bunun için öncelikle İslâm büyüklerinin değersizleştirilmesi

icap etmekteydi. 19. asırda Türkler kendi dinî, siyasi ve edebî geçmişlerini bilmemekteydiler. Bütün bilgileri, isimlerden ve bazı eserlerden ibaretti. Batılı dinî ve siyasi güç, Türklerin tarihle ilgili cehalet boşluğunu istediği gibi doldurmak için çok ciddi ve büyük çaplı bir işe girişti. Bir yandan Osmanlı ülkesine binlerce donanımlı misyoner gönderirken diğer yandan Türk-İslâm medeniyetinin en önemli isimlerini ete kemiğe büründürmek, onları korkunç zaafları olan insanlar olarak göstermek istedi. Farsça, Arapça veya Türkçe dillerinde tarihî kaynak olarak kaleme aldıkları eserlerde onlara zalimce ve iğrenç hayat sahneleri içinde roller verdiler. Sonuç olarak, İslâm ve Türk

büyüklerini ibahî, zalim, ahlâksız ve riyakâr kişiler olarak gösteren tarihî ve edebî kaynaklar; önce sahihlik, sonra eğer sahih ise güvenilirlik bakımından sorgulanmalıdır. Atalarımıza hakaret eden eserlerdeki çelişkili bilgileri şerh etmekten, yanlış ve ahlâksızlığı hoş görmekten, iftirayı tevil etmekten vazgeçmeliyiz. Batılı ilim adamlarının 1880'li yıllarda uygulamaya başladıkları kaynakların iç ve dış tenkidi metotlarını, üsluptan hareketle yazar tespiti yöntemlerini öğrenmeli ve sorunlu gördüğümüz kaynaklara tatbik etmeliyiz. Zihniyet tenkidinden bir şey anlamayan birçok kişi, göze hitap eden sayısal ve teknik tenkitin sonuçlarına zevkle inanacaklardır.